

“Burdan min atlı keçdi”

“İrəvan–Bakı–Moskva” üçbucağında erməni millətçiləri ilə tarixi mübarizənin səhnə təəcəssümü

Cəfər Cabbarlı adına İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 99-cu ildönümü ərəfəsində görkəmli yazıçı-dramaturq, istimai-siyasi xadim Hidayət Orucovun ulu öndərin yurdsever mübariz obrazını yaratdığı “Burdan min atlı keçdi” pyesini növbəti dəfə Səməd Vurğun adına Rus Dram Teatrının səhnəsində paytaxt ictimaiyyətinin təmsilçilərinə təqdim etdi.

Xalqımızın qüdrətli oğlu Heydər Əliyevin Azərbaycana birinci dəfə rəhbərlik etdiyi və Moskvada sovet dövlətinin ali rəhbərlərindən biri olduğu illərdə Qərbi Azərbaycanda yaşayan soydaşlarımızın Ermənistan rəhbərliyinin xalqımıza qarşı yeritdiyi davamlı, çirkin şovinizm və milli basqı siyasətinə qarşı mübarizəsinə hərtərəfli dəstək verməsinin səhnə təəcəssümü olan bu pyes ölkənin müxtəlif səhnələrində tamaşaçılara təqdim edilmiş, ilk tamaşadan böyük populyarlıq qazanmışdır. Paytaxtın Rus Dram Teatrının səhnəsində rəsmi qurumların nümayəndələrinin, görkəmli elm və mədəniyyət xadimlərinin iştirakı ilə göstərilən növbəti tamaşa da xüsusi maraqla qarşılandı, dəfələrlə gur alqışlar altında nümayiş etdirildi.

Tamaşada bütün hadisələr səhnədə asılmış, hər guşəsindən qədim yer adlarımızın boy göstərdiyi Qərbi Azərbaycanda bolşeviklərin XX əsrdə yaratdığı oynucaq Ermənistanın xəritəsi önündə baş verir. Bu da səbəbsiz deyil: pyesin konfliktinin əsasında Ermənistan rəhbərliyinin həmin xəritənin əks etdirdiyi Azərbaycan milli varlığının axırına çıxmaq siyasətinə

qarşı soydaşlarımızın dirənişini və ümummilli lider Heydər Əliyevin bütün mümkün üsullarla bu mübarizəni himayə etməsi dayanır.

Pyesin müəllifi Hidayət Orucov ötən əsrin 60–70-ci illərində İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrına rəhbərlik etdiyi illərdə şahidi və iştirakçısı olduğu hadisələrin ümumiləşdirilmiş mənzərəsinin təmsalında Qərbi Azərbaycanda, qədim Azərbaycan şəhəri İrəvanda milli varlığımızın son qalmasına çevrilmiş bu kollektivin erməni millətçiliyi üzərində mənəvi qələbəsinə – yurd sevgisini, istedad və mübarizə əzmini tarixi çarpışma epizodlarının bədiləşmiş xronikası olaraq məharətlə böyük səhnəyə çıxarmışdır. “İrəvan–Bakı–Moskva üçbucağı”nı əhatə edən bu açıq-gizli mübarizənin ikipərdəli yığcam bir tamaşada canlandırılmasına yaradıcı kollektiv mükəmməl aktyor oyununun və çevik səhnə tərtibatlarının ahəngdar uzlaşdırılması ilə yüksək səviyyədə nail olmuşdur.

Quruluşçu rejissor, Xalq artisti Firudin Məhərrəmovun, rəssam Vahid Mirzəliyevin, musiqi tərtibatçısı Çingiz Xəlilovun və rejissor assistenti İmaməli İmaməliyevin birgə-yaradıcı işi pyesin

mətnində ifadə olunmuş tarixi həqiqətin çağdaş tamaşaçıya inandırıcı surətdə çatdırılmasını təmin etmişdir. Artıq teatr bilicilərinin birmənalı olaraq bildirdikləri kimi, Azərbaycan lideri Heydər Əliyevin parlaq obrazını teatrın direktoru, Əməkdar mədəniyyət işçisi İxtiyar Piriyev böyük sevgi və yüksək professionalıqla yaratmışdır. Ulu öndərin bənzərsiz, xarizmatik obrazının zahiri və daxili incəliklərini yerli-yerində ifadə etmək üçün aktyorun mürəkkəb yaradıcılıq axtarışları olduqca uğurlu alınmışdır. Müvafiq səhnə örnəyi olmadan istedadlı sənətkarın belə mükəmməl obraz yaratması onun Heydər Əliyev şəxsiyyətinə dərin sevgisindən, ulu öndərin həyat və mübarizə yoluna hərtərəfli bələdliyindən, üstəlik, yetərli teatr görüşlərindən qaynaqlanır.

Şovinst erməni rəhbərliyinin xalqımıza düşmən xislətinin açılmasında Anton Koçinyan obrazını yaradan Zəki Fətullayevin, Robert Xaçatryan rolunu canlandıran Sərvər Əliyevin, erməni mədəniyyət nazirini ifadə edən Xatirə Süleymanovanın məharətləri də qabarıq duyulur və təsirlidir. Moskvadakı ermənipərəst dairələri təmsil edən obrazlar da tamaşanın ümumi yüksək səviyyəsinə uyğun canlandırılır. Erməni idbar millətçiliyinin anti-Azərbaycan xarakteri tamaşa boyu incəliklə açılaraq həyat həqiqətindən tipik bədii gerçəyə çevrilir.

Bütün bunları əvvəldən-axırədək diqqətlə və həyəcanla izləyən tamaşaçıların qənaəti onların aldığıları yetərli bədii

təəssüratın ifadəsi olaraq dəfələrlə gur və sonda sürəkli alqışlar doğurdu.

Sənətsüunaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nərminə Ağayeva bu coşğulu təəssüratı belə ifadə etdi:

– İlk tamaşası Azərbaycan Dövlət Akademik Milli Dram Teatrının (2 dekabr 2014-cü il) və Azərbaycan Dövlət Musiqili Teatrının səhnələrində (8 dekabr 2014-cü il) baş tutan tamaşa XX əsrin sonlarında Qafqazda münaqişələrin alovlanması məqsədilə gizli siyasət yürüdənlərin əməllərinə qarşı ulu öndər Heydər Əliyevin kəskin və barışmaz mövqeyini, həmçinin qərbi azərbaycanlıların erməni şovinstləri ilə gərgin mübarizəsini əks etdirir. Tamaşadakı hadisələr 1968-ci ildən bu günümüzdə qədərki bir dövrü əhatə edir. Pyesdə əzəli türk torpaqları olmuş Qərbi Azərbaycanda soydaşlarımızın yaşadığı ictimai-siyasi şərait, ədəbi-mədəni mühit, İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının fəaliyyəti, bütövlükdə, azərbaycanlıların on illər boyu məkrli erməni siyasətinə qarşı apardıqları mübarizə qələmə alınır.

Hidayətin bütün yaradıcılığı boyu ana xətt təşkil edən bu mövzu İrəvan Teatrının kollektivi üçün daha doğma və önəmlidir. Teatrı poeziyadan sonra özünü ikinci həyatı adlandıran Hidayətin bütün pyeslərində müəllifin fəal həyat mövqeyi seziilir. Fikir və ifadə aydınlığı Hidayət dramaturgiyasının mühüm cəhətidir. Sadəlik, səlislik və səmimiyyət onun ustadlıq üslubudur. Janr və sənətkarlıq baxımından da

Hidayət Orucovun dəst-xətti aydın seçilir. Bu özünü, ilk növbədə, süjet sadəliyində, kompozisiya ahəngdarlığında, hadisələrin vətəndaşlıq yanğısı ilə təsvirində göstərir.

Tamaşa bilavasitə ulu öndərə həsr olunmasa da, Heydər Əliyev obrazı baş verən hadisələrin gedişinə əhəmiyyətli istiqamət verir. Əsərin baş qəhrəmanı Heydər Əliyev obrazını Əməkdar mədəniyyət işçisi, İrəvan teatrının direktoru, teatr və kinoda, bədii seriallarda oynadığı neçə-neçə yaddaqalan obrazları ilə tamaşaçı sevgisi qazanmış İftixar Piriyev məharətlə yaradır. Onun ifasında Heydər Əliyev obrazı möhtəşəmliyi və bitkinliyi ilə qəlblərə yol açır. Aktyor ulu öndərin yerişini, duruşunu, maneralarını, əl hərəkətlərini, səsinin tembrini, nitqindəki pauzaları, mimikasını, jestlərin, sözlərin, ifadələrin deyilişindəki xırdalıqları çox incə və dəqiq ştrixlərlə təqdim edir.

Ulu öndərin Koçinyanla telefon danışığı, sonradan sərhəddə Qazax və Dilican da görüşü, sonrakı illərdə Qarabağ uğrunda Koçinyanın gizli danışığı, Suslovla olan dialoq səhnəsində onu müdrikcəsinə ifşa etməsi, Liqaçovla görüş səhnəsində rəqibin təhdidinə qarşı cəsarətli çıxışı və ən nəhayət, finalda ərazi bütövlüyümüzün qorunması naminə xalqımızın verdiyi tövsiyələr müəllifin yüksək vətəndaşlıq amalından xəbər verir.

Tahir AYDINOĞLU,
“Xalq qəzeti”